

De wietindustrie

**Nicole Maalsté
& Michiel Panhuysen**

**DE WIET
INDUSTRIE
DE SLAG OM
DE ACHTERDEUR**

Nieuw Amsterdam

Eerste druk augustus 2015
Tweede druk september 2015
Derde druk oktober 2015
Vierde, geactualiseerde druk september 2017

© Nicole Maalsté & Michiel Panhuysen 2015
Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Annemarie van Pruysen, www.amvp.nl
Foto's omslag en auteurs © Lambert de Jong, www.lambertdejong.nl

NUR 339

ISBN 978 90 468 1890 9
www.nieuwamsterdam.nl

Inhoud

Voorwoord 7

- 1 Inval Checkpoint 15
- 2 Achterdeurblues 29
- 3 Cowboys in wietland 45
- 4 Succesverhaal ontspoort 63
- 5 Op het verkeerde been gezet 83
- 6 Oorlogsverklaring aan de georganiseerde
wietcriminaliteit 97
- 7 Beeldenstorm 111
- 8 Transparantie heeft een prijs 127
- 9 Een rondje langs de velden 139
- 10 De val van de wietpas 153
- 11 De macht van het getal 165
- 12 Philipslampenwiet 177
- 13 Beursberichten 191
- 14 Langslepende rechtszaken 207
- 15 Slotwoord 219

Epiloog 223

Verantwoording 227

Uitspraken in strafzaken rondom achterdeur lokaal
gedoogde coffeeshops 233

Geraadpleegde literatuur 237

Voorwoord

Het gedoogbeleid voor coffeeshops is van het begin af aan incompleet. Aan de voorkant biedt het beleid veel ruimte. Coffeeshophouders mogen dagelijks per meerderjarige klant maximaal 5 gram cannabisproducten verkopen. Het aantal klanten is onbegrensd. Politie en justitie leggen de coffeeshop bij de verkoop geen strobreed in de weg zolang de gedoogregels worden nageleefd. Reclame maken voor cannabisproducten is verboden. Harddrugs moeten uit de coffeeshop worden geweerd. Overlast moet worden tegengegaan. In de coffeeshop mag de voorraad cannabisproducten maximaal 500 gram zijn.

De inkoop van cannabisproducten is in het coffeeshopbeleid niet geregeld. Dit valt buiten het gedoogbeleid. De coffeeshophouder die betrapt wordt bij het doen van inkoop en het buiten de coffeeshop aanhouden van voorraden cannabisproducten kan geen beroep doen op het gedoogbeleid. Deze handelingen worden gerekend tot het bedrijfsrisico. Dit is volstrekt onlogisch, omdat zonder inkoop verkoop onmogelijk is. Iedereen weet dat. In de Paarse Drugsnota spreken de beleidsmakers over ‘inconsistenties’. Daarbij merken ze op dat drugsbeleid geen oefening in de logica is.

Lange tijd werd bewust weggekeken van de achterdeur. Op 7 april 2000 stuurde de minister van Justitie de notitie 'Het pad naar de achterdeur' naar de Tweede Kamer. Daarin is duidelijk vermeld dat de politie en het Openbaar Ministerie de controle op de aanvoer naar de coffeeshop van de diverse soorten cannabis niet als prioriteit aanmerkten. De controle op de voorraad werd beperkt tot de 500 gram in de coffeeshop. De aanvoer was geen afzonderlijk aandachtsgebied. Het 'struikelen over een principe' werd toegepast. Alleen als per toeval de bevoorrading van een coffeeshop werd ontdekt, trad de politie daartegen op. Iedereen binnen de coffeeshopbranche kende dit principe. Politie mensen en gemeenteambtenaren ook.

In juni 2007 waren er voortekenen dat die praktijk zou kunnen gaan wijzigen. Die maand vond de eerste gerichte politie-inval bij coffeeshop Checkpoint in Terneuzen plaats. Checkpoint was op dat moment de grootste coffeeshop van Nederland. De tweede inval bij Checkpoint volgde bijna een jaar later op 20 mei 2008. De politie had met langdurige en gerichte opsporing de bevoorrading nauwkeurig in beeld gebracht. Een unicum. Het bericht over de vele onderzoeken en aanhoudingen van Meddie Willemsen en zijn personeel sloeg in coffeshopland in als een bom. Als advocaat van Willemsen werd ik in die periode vaak benaderd door bezorgde coffeshophouders. Steeds hoorde ik hetzelfde verhaal uit hun mond. 'Dit kan niet. Op die manier is de achterdeur nog nooit aangepakt. Hier moet iets anders aan de hand zijn.'

De strafzaak tegen Checkpoint is inderdaad bijzonder. Checkpoint werd door het Openbaar Ministerie aangepakt

als een criminele organisatie. Volgens de wet is hiervan sprake als een gestructureerd samenwerkingsverband het plegen van misdrijven als oogmerk heeft. Maar iedereen weet toch zeker dat coffeeshops het verkopen van cannabis-producten als oogmerk hebben? De beroepsmatige handel in deze producten is als misdrijf strafbaar gesteld. Volgens de letter van de wet is daardoor iedere coffeeshop een criminele organisatie. Maar wanneer ziet het Openbaar Ministerie reden om daartegen strafrechtelijk op te treden? Hoe moet dan worden omgegaan met de gemeente die de coffeeshop gedooft? Is die gemeente een partner in crime?

Checkpoint had zonder de hulp van de gemeente Terneuzen nooit kunnen uitgroeien tot de grootste coffeeshop van Nederland. Toeristen konden dankzij de duidelijke bewegwijzeringsborden gemakkelijk de weg naar Checkpoint vinden. Het betaald parkeren van klanten was lucratief voor de gemeente. Ook de plaatselijke middenstand profiteerde van de duizenden bezoekers die Checkpoint dagelijks bezochten. Checkpoint werd gezien als een grote respectabele onderneming. Regelmatig vond er persoonlijk overleg met de burgemeester en diens ambtenaren plaats. Werkzoekenden werden door officiële instanties verwezen naar Checkpoint. Checkpoint was een sociale onderneming, die bijna honderd man in loondienst had. Delegaties van (buitenlandse) politiediensten werden met regelmaat rondgeleid. Checkpoint leek een modelcoffeeshop. Hoe kon het zo mis gaan? Die vraag staat nog steeds centraal in de strafzaak tegen Checkpoint.

Willemsen en een tiental personeelsleden moesten zich voor de strafrechter verantwoorden. Ik had als advocaat het grote geluk te mogen samenwerken met een aantal voortrefte-

lijke Zeeuwse collega's. Zij verdedigden de manager en de inkopers van Checkpoint. Voorafgaand aan de eerste terechtzitting werd door ons een groot aantal getuigen gehoord. Op 25 maart 2010 hoorde Meddie Willemsen achttien maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf tegen zich eisen. De rechtbank te Middelburg veroordeelde hem tot een gevangenisstraf van zestien weken, waarvan zeven weken voorwaardelijk. Willemsen had al negen weken vastgezet. De opgelegde straf had hij daardoor achter de rug. De rechtbank uitte in het vonnis stevige kritiek op het handelen van de overheid. Ten aanzien van diverse personeelsleden toonde de rechtbank veel begrip. Deze mensen werden weliswaar schuldig bevonden, maar kregen geen straf opgelegd. Dit zogenoemde rechterlijk pardon wordt vandaag de dag geregeld toegepast in 'achterdeurzaken'.

Na die eerste rechtszaak volgde een hoger beroep bij het Gerechtshof in Den Haag. Opnieuw werd een groot aantal getuigen aan de tand gevoeld. Het hof kreeg hierdoor een helder en duidelijk beeld van de gang van zaken in en rond Checkpoint. De getuigenissen van bestuurders, officieren van justitie, politie- en gemeenteamttenaren maakten duidelijk dat de overheid als geheel tekort is geschoten. Beleid wijzigen mag uiteraard. Maar is het geen kwestie van fatsoen om dit tijdig behoorlijk kenbaar te maken? Het Haagse hof vond dat het Openbaar Ministerie het recht om te vervolgen had verspeeld. In niet mis te verstane bewoordingen werd in februari 2012 voor het eerst in een strafzaak tegen een grote coffeeshop de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie uitgesproken.

Het Openbaar Ministerie stond op de achterste benen en

deed een beroep op de Hoge Raad. Advocaat-generaal mr. A.J. Machielse schreef in april 2013 een boeiende conclusie. Stap voor stap zet hij daarin het falen van de overheid op een rij. Het lijkt een opmaat naar het gelijk van het Haagse hof. Maar aan het eind van zijn betoog volgt een andere boodschap. Het Openbaar Ministerie kreeg van de wetgever het vervolgingsmonopolie. Die keuze van de wetgever heeft tot gevolg dat de strafrechter dit vervolgingsrecht slechts onder zeer bijzondere omstandigheden mag beperken. In navolging van zijn advies vernietigde de Hoge Raad in juli 2013 het arrest van het Haagse hof. De strafzaak moest in hoger beroep worden overgedaan.

Het tweede hoger beroep diende bij het gerechtshof in Amsterdam. Opnieuw werden diverse getuigen gehoord. Het hof volgde de instructie van de Hoge Raad niet volledig op. Het Openbaar Ministerie werd namelijk in juli 2014 voor een deel opnieuw niet ontvankelijk verklaard. De vervolging voor de verkoop van cannabisproducten vanuit de coffeeshop deugde in de ogen van het hof niet. Die handelingen worden immers gedoogd. Ook het aanmerken van Checkpoint als criminele organisatie accepteerde het Amsterdamse hof niet. Dan zou iedere coffeeshop hiervoor moeten worden vervolgd. In alle redelijkheid had het Openbaar Ministerie voor dit feit niet (verder) mogen vervolgen. Voor de overige bewezen verklaarde feiten paste het hof ook bij Willemsen het rechterlijk pardon toe.

Het Openbaar Ministerie stelde voor de tweede keer beroep in cassatie in. Daarbij werd alleen bezwaar gemaakt tegen de partiële niet-ontvankelijkheid in de strafzaak tegen Willemsen en de aan hem verbonden rechtspersoon. De toe-

passing van het rechterlijk pardon voor de bewezen verklaarde feiten bleef in cassatie buiten schot. Die zaken zijn afgedaan. In april 2016 oordeelde de Hoge Raad dat de strafzaak tegen Checkpoint voor de derde keer in hoger beroep moet worden overgedaan. De zaak ging niet terug naar het Amsterdamse hof, maar werd verwezen naar het Gerechtshof in Den Bosch. In november 2017 behandelt dat hof voor de derde keer het hoger beroep in de Checkpoint-zaak. Drie keer een behandeling in hoger beroep is gelukkig een zeldzaamheid in de rechtspraak.

Het Openbaar Ministerie heeft zich neergelegd bij de beslissing van het Amsterdamse hof ten aanzien van de personeelsleden van Checkpoint. Geen van hen kreeg een straf opgelegd. Willemsen zal voor de derde keer terecht staan als bestuurder van een criminele organisatie. De rechters die over hem moeten gaan oordelen, weten dat geen enkel lid van zijn organisatie een straf verdiende. Hoe deze strafzaak na meer dan tien jaar procederen eindigt laat zich niet voorspellen.

Gedurende het gehele strafproces werden Willemsen en ik op de voet gevolgd door Nicole Maalsté. Zij is binnen de cannabisbranche een bekend en gerespecteerd onderzoekster. Maalsté kreeg van ons inzage in het strafdossier en alle processtukken. Tijdens zittingen hoorde ik haar vaak fanatiek tikken op haar toetsenbord. Zij was altijd nieuwsgierig naar de feiten en stelde veel vragen. Meningen gaf zij niet. Zij interviewde alle betrokkenen bij deze zaak. Daardoor kreeg zij een goed beeld van wat er bij de diverse partijen op de achtergrond speelde en welke afwegingen daardoor zijn gemaakt. Maalsté zal bij de behandeling van de Checkpoint-zaak door

het Gerechtshof in Den Bosch niet alleen als toehoorder aanwezig zijn. Zij wordt deze keer als bijzondere getuige opgeroepen. Een zeer uitzonderlijke situatie in deze toch al unieke strafzaak.

Maalsté schreef samen met Michiel Panhuysen dit prettig leesbare boek. Hun boek geeft een bijzondere kijk in de wereld van de coffeeshops. De Checkpoint-zaak vormt de opmars voor een begeleide tour door de cannabisbranche. Maalsté en Panhuysen beschrijven duidelijk de dagelijkse gang van zaken aan de achterdeur van de gedoogde coffeeshop. De informatie die zij verstrekken is in mijn ogen noodzakelijke kost voor eenieder die een gefundeerde mening wil vormen over coffeeshopbeleid. Ik voel mij vereerd dat ik dit voorwoord mocht schrijven. Ik wens de lezer veel leesplezier.

André Beckers

1 Inval Checkpoint

Terneuzen, Zeeuws-Vlaanderen, dinsdagavond 20 mei 2008. Na afloop van een drukke werkdag lopen twee voetgangers met hun hond over de dijk richting de Scheldeboulevard. De lucht is strakblauw. Er staat een briesje. Achter de dijk, ter hoogte van het nieuwe pand van coffeeshop Checkpoint staan enkele politiebusjes geparkeerd. Om het markante vrijstaande pand staan groepjes politiemensen. Er is hier duidelijk iets gaande, maar de sfeer is gemoedelijk. Even daarvoor kwamen agenten met dozen, plastic bakken en ordners de coffeeshop uit lopen. Ze laden alle in beslag genomen zaken in een van de politiebusjes om ze later mee te nemen.

Ook rondom een ander pand iets verderop is veel politieactiviteit. Daar is om zes uur een man weggevoerd in een politiebusje. Hij heeft halflang haar en draagt een spijkerbroek. Op het eerste gezicht is hij een jaar of vijftig. Dat moet die Willemsen zijn, de eigenaar van de roemruchte Checkpoint.

‘Het is een inval,’ fluistert een toeschouwer die door de politie achter rood lint op afstand wordt gehouden op geheimzinnige toon. Het hele terrein is afgezet. Er zijn tientallen politieagenten in de weer in dit stukje van Terneuzen. De inval trekt heel wat belangstellenden. Coffeeshop Check-

point is een begrip in Terneuzen en ver daarbuiten. Checkpoint is de grootste coffeeshop van Nederland. Dagelijks trekt de zaak veel bezoekers, tot meer dan drieduizend op uitzonderlijke dagen in het weekend. Die bezoekers komen grotendeels uit het buitenland. Tot in het Franse Lille is 'Le Check' in 'Terneu' een begrip. In Terneuzen kijken ze allang niet meer op van files auto's met Franse en Belgische kentekenplaten. 'Maar de overlast van die bezoekers, daar wen je nooit aan. Ze scheuren rond, parkeren overal waar ze willen en het zijn wildplassers,' zegt iemand.

Niemand heeft deze inval zien aankomen, ook al is de overlast van de bezoekers toegenomen. De burgemeester maakt na de politie-inval van vorig jaar toch plannen met Checkpoint om de overlast te verminderen? En zijn ze niet een pasjessysteem aan het invoeren om de hoeveelheid bezoekers terug te brengen?

Op woensdag, een dag na de inval, zit een aantal werknemers van Checkpoint op een muurtje te kijken hoe klanten aan de vergrendelde deuren van de coffeeshop rammelen. Tevergeefs. Binnen zijn agenten aan het werk. Op de bar staan halfvolle flesjes frisdrank. Een medewerkster uit het restaurant vertelt dat de pan met soep die ze aan het opwarmen was nog op het fornuis staat. Ze heeft net voor de politie haar dwong het pand te verlaten, het vuur onder de pan uitgezet. Niemand kan buiten de politie om naar binnen. De sloten van het pand zijn direct na de inval vervangen.

Terneuzen blijft na de politie-inval in verwarring achter. De coffeeshop blijft op last van justitie gesloten. Checkpoint heeft tot mei 2008 honderd mensen in dienst, die van de ene op de andere dag hun baan kwijt zijn. Dat heeft voor veel

gezinnen gevolgen. Verder belanden enkele medewerkers en eigenaar Willemsen voor enkele dagen, weken of maanden in de cel. Justitie beschuldigt de Checkpoint-medewerkers en Willemsen van deelname aan een criminele organisatie.

Nadat Nederland in 1976 besluit om cannabisgebruik door de vingers te zien, ontwikkelt zich in Nederland langzaam maar zeker een heuse wietindustrie. Veel Nederlanders zien coffeeshops als iets normaals en weten dat je in growshops spullen kunt kopen om wiet mee te kweken. Veel mensen denken dat je in Nederland overal een joint kunt roken en dat de politie een paar wietplanten op zolder ongemoeid laat. Dat is niet zo. Bij de overheid, justitie en de politiek gaan stemmen op dat het gedoogbeleid zijn langste tijd heeft gehad. In een aantal rechtszaken beschrijft het Openbaar Ministerie coffeeshops als criminele organisaties. En bij grote acties tegen witwaspraktijken van de Taskforce Georganiseerde Criminaliteit komen ondernemers in de wietindustrie ook regelmatig in beeld. Wat is er achter en voor de schermen gaande?

Begin jaren negentig verricht ik mijn eerste wetenschappelijke onderzoek in de coffeeshopwereld. Als onderzoeker heb ik sindsdien honderden coffeeshopexploitanten, hennep-telers en andere ondernemers in de wietindustrie gesproken. Meddie Willemsen, de eigenaar van coffeeshop Checkpoint, ontmoet ik voor het eerst op 4 april 2011. Omdat Terneuzen vanuit de Randstad niet makkelijk te bereiken is, komt een eerder bezoek aan de bekende coffeeshopbaas er niet van. Op die eerste maandag van april reis ik met de trein en de bus naar Terneuzen voor een kennismakingsgesprek met Willemsen. Het is een hele onderneming om met het openbaar vervoer in Zeeuws-Vlaanderen te komen. Het regelen van een

rendez-vous met Willemsen was ook al niet bepaald eenvoudig. De voormalige coffeeshopbaas houdt niet zo van publiciteit en leidt een teruggetrokken leven. Via zijn advocaat lukt het me om een afspraak te maken. In de bus van Goes naar Terneuzen bereid ik me voor op het gesprek. Ik probeer me een beeld te vormen van de man die jarenlang de grootste coffeeshop van Nederland heeft gerund.

In de coffeeshopwereld kom je veel verschillende soorten mensen tegen. Oude hippies met lang haar die regelmatig high zijn, waardoor het moeilijk is een gestructureerd gesprek met ze te voeren. Je hebt ook cowboys, whizzkids en 'snelle jongens', die proberen indruk te maken met veel kennis, een dure lunch, of een lift naar het station in hun dure auto. Zelden zijn het vrouwen. Meestal zijn het doodnormale types, bij wie je aan de buitenkant niet ziet dat ze hun geld verdienen met de gedoogde verkoop van illegaal ingekochte producten.

De wietwereld spreekt met groot ontzag over Willemsen en volgens justitie vormt hij het kopstuk van een grote criminele organisatie. Ik heb op grond van deze voorinformatie wel een beeld bij Willemsen als ik de bus uit stap, die precies voor de deur van het gesloten pand van Checkpoint in Terneuzen stopt.

We hebben afgesproken in Den Engel, de nieuwe naam van het café dat samen met een restaurant en de coffeeshop deel uitmaakte van Checkpoint. De zaak wordt gerund door de zoon van Willemsen. Als ik de zaak binnenstap word ik verwelkomd door een grote enthousiaste Zwitserse sennenhond en een beagle. Het gekwispelstaart van de honden stelt me op mijn gemak. Binnen maak ik kennis met Willemsen zelf. Groot is hij niet en hij is casual gekleed: strakke spijker-

broek, bergschoenen en een zwart T-shirt met lange mouwen. Hij oogt een beetje verlegen. Een vrouw achter de bar maakt schoon. Ze stelt zich voor als Carolien, de vrouw van Willemsen. Ze heeft haar lange hennakleurige haar in een staart gebonden en draagt een zwarte joggingbroek, een zwart T-shirt en sportschoenen. De muren van het café zijn beschilderd met graffiti art. Willemsen legt later uit dat hij het café net als de coffeeshop een sixties-aankleding heeft gegeven. Daar houdt hij van. Hij wordt in juli zestig, vandaar.

Willemsens tongval klinkt Vlaams in de oren van een Randstedeling. Hij is geboren als Mels Leendert Willemsen, maar de meesten noemen hem 'gewoon' Meddie, horecaondernemer en eigenaar van coffeeshop Checkpoint. Hij sport bijna elke dag. Op zijn skeelers over de dijk langs de Schelde, op zijn fiets door de polder, of op een snowboard in Zwitserland en op de indoor-skipiste, net buiten Terneuzen. Tijdens het gesprek probeer ik mij deze man telkens voor te stellen als leider van een grote criminele organisatie. Op de een of andere manier past hij niet in dat plaatje. Misschien is hij wel een goede toneelspeler en vergis ik me. Mijn gevoel zegt me dat het echtpaar Willemsen open en oprecht is. Maar zeker weet je dat natuurlijk nooit, bij zo'n eerste ontmoeting.

Na de eerste afspraak met de Willemsens in café Den Engel volgen nog vele ontmoetingen in Terneuzen, Den Haag, Zwitserland en Amsterdam. Tijdens de urenlange gesprekken vallen steeds weer nieuwe puzzelstukjes van het verhaal op hun plek. Soms laaien de emoties bij de vrouw van Willemsen hoog op, als ze terugdenkt aan de inval. 'Het was een verneiderende ervaring,' zegt ze. Tegelijk met de inval in de coffeeshop valt de politie op dertien andere adressen binnen.

Carolien Willemsen is met haar jongste dochter thuis als een arrestatieteam de deur van het woonhuis met een breekijzer forceert. Mannen stormen met veel geweld en geschreeuw hun huis binnen. Moeder en dochter schrikken zich wild. De mannen dragen kogelvrije vesten, maskers, handboeien en een pistool. 'Ik was naakt. Ik stond op het punt om onder de douche te gaan. Mijn dochter zat op de wc. Nadat we niet bepaald zachtzinnig waren aangehouden moesten we blijven waar we waren. Mijn dochter hilde van schrik.' De twee vrouwen kijken toe hoe politiemannen de badkamer van boven tot onder inspecteren. Daarna zien ze hoe de agenten het hele huis overhoophalen.

Meddie Willemsen is op het moment van de politieactie met een aantal medewerkers in bespreking over de overdracht van zijn coffeeshop. Hij wil het na een lange carrière in de horeca wat rustiger aan gaan doen. Willemsen zit met de fiscalist en enkele managers in de kelder die als kantoorruimte is ingericht in een bedrijfspand niet ver van de coffeeshop. Willemsen loopt de trap op naar het toilettenblok op de begane grond. Als hij de tussendeur opendoet staat hij oog in oog met officier van justitie Rammeloo. Hij schrikt zich wezenloos. 'Ik begreep er helemaal niets van. Wat moest die man hier? Hoe was hij binnengekomen?' Rammeloo begroet hem en roept daarna iets van: 'Hey mannen! Kijk eens wie we hier hebben! We hebben hem!' Opeens is hij omringd door politie. Willemsen wordt ter plekke aangehouden en op een stoel gezet. De inval is dan al een tijdje bezig. De politie heeft het ondergrondse kantoor in eerste instantie over het hoofd gezien. Even later wordt Willemsen als hoofdtrofee met een politiebusje afgevoerd naar gevangeniscomplex De